

Kontakty z Mediami
i Informacja

Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej
KOMUNIKAT PRASOWY nr 31/22
Luksemburg, 22 lutego 2022 r.

Wyrok w sprawie C-430/21
RS (Skutki wyroków sądu konstytucyjnego)

Prawo Unii stoi na przeszkodzie unormowaniu prawa krajowego odbierającemu sądom krajowym uprawnienie do badania zgodności przepisu prawa krajowego, uznanego za zgodny z konstytucją na mocy orzeczenia sądu konstytucyjnego tego państwa członkowskiego, z prawem Unii

Stosowanie takiego unormowania stanowiłoby pogwałcenie zasady pierwszeństwa prawa Unii i naruszało skuteczność mechanizmu odesłania prejudycjalnego

Do Trybunału zwrócono się o wydanie orzeczenia w przedmiocie zasady niezawisłości sędziowskiej ustanowionej w art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE, w szczególności w związku z zasadą pierwszeństwa prawa Unii, w kontekście odebrania sądom powszechnym państwa członkowskiego na podstawie prawa krajowego uprawnienia do badania zgodności z prawem Unii przepisów prawa krajowego uznanych przez sąd konstytucyjny tego państwa członkowskiego za zgodne z konstytucją i ryzyka wszczęcia wobec sędziów krajowych postępowania dyscyplinarnego i nałożenia na nich sankcji dyscyplinarnych w przypadku przeprowadzenia takiego badania.

W rozpatrywanej sprawie RS został skazany w wyniku postępowania karnego w Rumunii. Jego żona złożyła wówczas zawiadomienie o możliwości popełnienia przestępstwa przez kilku członków wymiaru sprawiedliwości w toku tego postępowania karnego. Następnie RS wniósł do Curtea de Apel Craiova (sądu apelacyjnego w Krajowej, Rumunia) skargę na przewlekłość postępowania przygotowawczego wszczętego w następstwie tego zawiadomienia.

Sąd apelacyjny w Krajowej stoi na stanowisku, że aby móc rozpoznać tę skargę, musi dokonać oceny zgodności z prawem Unii¹ przepisów krajowych, na mocy których w ramach prokuratury ustanowiono wyspecjalizowaną sekcję odpowiedzialną za prowadzenie dochodzeń w sprawach przestępstw popełnionych w ramach systemu sądownictwa, takich jak to, które wszczęto w niniejszej sprawie. Jednakże w świetle wyroku Curtea Constituțională (trybunału konstytucyjnego, Rumunia)², wydanego po wyroku Trybunału w sprawie *Asociația „Forumul Judecătorilor din România, i in.*³, sąd apelacyjny w Krajowej nie jest uprawniony na podstawie prawa krajowego do przeprowadzenia takiej oceny zgodności. W swoim wyroku ów trybunał konstytucyjny oddalił bowiem jako bezzasadny zarzut niekonstytucyjności szeregu przepisów tego prawa krajowego oraz podkreślił, że po stwierdzeniu przez niego, iż dany przepis prawa krajowego jest zgodny z postanowieniem konstytucji wprowadzającym wymóg poszanowania zasady pierwszeństwa prawa Unii⁴, sąd powszechny nie jest już uprawniony do badania zgodności tego przepisu prawa krajowego z prawem Unii.

¹ Konkretnie art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE oraz załącznik do decyzji Komisji 2006/928/WE z dnia 13 grudnia 2006 r. w sprawie ustanowienia mechanizmu współpracy i weryfikacji postępów Rumunii w realizacji określonych założeń w zakresie reformy systemu sądownictwa oraz walki z korupcją (Dz.U. 2006, L 354, s. 56).

² Wyrok nr 390/2021 z dnia 8 czerwca 2021 r.

³ Wyrok z dnia 18 maja 2021 r., *Asociația „Forumul Judecătorilor din România, i in.*, w sprawach połączonych [C-83/19](#), [C-127/19](#), [C-195/19](#), [C-291/19](#), [C-355/19](#) i [C-397/19](#) (zob. także komunikat prasowy nr [82/21](#)), w którym Trybunał orzekł między innymi, że rozpatrywane w tamtej sprawie uregulowanie krajowe jest sprzeczne z prawem Unii, jeżeli utworzenie takiej wyspecjalizowanej sekcji nie jest uzasadnione obiektywnymi i możliwymi do sprawdzenia przesłankami związanymi z należyтым sprawowaniem wymiaru sprawiedliwości oraz obwarowane szczególnymi gwarancjami wskazanymi przez Trybunał. (zob. pkt 5 sentencji tego wyroku).

⁴ W wyroku nr 390/2021 sąd konstytucyjny orzekł, że rozpatrywane przepisy są zgodne z art. 148 Konstytucji Rumunii (konstytucji Rumunii).

W tym kontekście sąd apelacyjny w Krajowej zwrócił się do Trybunału w celu wyjaśnienia w istocie, czy prawo Unii stoi na przeszkodzie sytuacji, w której sąd powszechny nie jest uprawniony do badania zgodności z prawem Unii przepisów prawa krajowego, w okolicznościach takich jak w niniejszej sprawie, oraz w której wobec sędziów zasiadających w składzie orzekającym tego sądu mogą zostać zastosowane sankcje dyscyplinarne ze względu na przeprowadzenie takiego badania.

Trybunał, orzekający w składzie wielkiej izby, orzekł, że takie uregulowanie krajowe lub praktyka krajowa są sprzeczne z prawem Unii⁵.

Ocena Trybunału

Na wstępie Trybunał stwierdził, że art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE nie stoi na przeszkodzie uregulowaniu krajowemu lub praktyce krajowej, zgodnie z którymi sądy powszechne państwa członkowskiego są w świetle krajowego prawa konstytucyjnego związane orzeczeniem sądu konstytucyjnego tego państwa członkowskiego uznającym dany przepis prawa krajowego za zgodny z jego konstytucją, pod warunkiem jednak, że prawo krajowe gwarantuje niezależność tego sądu konstytucyjnego w szczególności względem władzy ustawodawczej i wykonawczej. Inaczej jest jednakże w sytuacji, gdy stosowanie takiego uregulowania krajowego lub takiej praktyki krajowej prowadzi do całkowitego odebrania sądom powszechnym uprawnienia do oceny zgodności z prawem Unii przepisów prawa krajowego, które sąd konstytucyjny tego państwa członkowskiego uznał za zgodne z postanowieniem krajowej konstytucji wprowadzającym zasadę pierwszeństwa prawa Unii.

Następnie Trybunał podkreślił, że przestrzeganie ciężącego na sądzie krajowym obowiązku pełnego stosowania wszelkich przepisów prawa Unii mających bezpośredni skutek jest niezbędne w szczególności do zagwarantowania poszanowania równości państw członkowskich wobec traktatów, co wyklucza możliwość przeciwstawienia porządkowi prawnemu Unii jednostronnego środka, niezależnie od jego charakteru, i stanowi wyraz zasady lojalnej współpracy ustanowionej w art. 4 ust. 3 TUE, która wymaga odstąpienia od stosowania wszelkich przepisów prawa krajowego, które mogą być ewentualnie sprzeczne z prawem krajowym, zarówno wcześniejszych, jak i późniejszych względem unormowania prawa Unii mającego bezpośredni skutek.

W tym kontekście Trybunał przypomniał, po pierwsze, swoje orzecznictwo, zgodnie z którym wspomniane przepisy prawa krajowego są objęte zakresem stosowania decyzji 2006/928⁶ i że w konsekwencji muszą one być zgodne z wymogami wynikającymi z prawa Unii, a w szczególności z art. 2 i art. 19 ust. 1 TUE⁷. Po drugie, zarówno art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE, jak i określone cele w zakresie reformy systemu sądownictwa oraz walki z korupcją wymienione w załączniku do decyzji 2006/928 są sformułowane w sposób jasny i precyzyjny oraz nie są obwarowane żadnym warunkiem, w związku z czym są one bezpośrednio skuteczne⁸. Wynika z tego, że w braku możliwości dokonania wykładni przepisów krajowych zgodnej z tym postanowieniem lub ze wspomnianymi celami rumuńskie sądy powszechne muszą, z mocy własnych uprawnień, odstąpić od ich stosowania.

W tym względzie Trybunał zwrócił uwagę, że rumuńskie sądy powszechne są co do zasady właściwe do oceny zgodności krajowych przepisów ustawowych z tymi unormowaniami prawa Unii, bez konieczności występowania do trybunału konstytucyjnego z wnioskiem w tym zakresie. Niemniej jednak są one pozbawione tych uprawnień w sytuacji, gdy ów trybunał konstytucyjny orzekł, iż rozpatrywane przepisy ustawowe są zgodne z postanowieniem krajowej konstytucji wprowadzającym zasadę pierwszeństwa prawa Unii, gdyż sądy te są zobowiązane do zastosowania się do jego wyroku. Tymczasem stosowanie takiego unormowania krajowego lub

⁵ W świetle art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE w związku z art. 2 i art. 4 ust. 2 i 3 TUE, art. 267 TFUE oraz zasady pierwszeństwa prawa Unii.

⁶ Pełne odesłanie do decyzji 2006/928 w przypisie 1.

⁷ Wyżej wymieniony wyrok *Asociația „Forumul Judecătorilor din România” i in.*, pkt 183, 184.

⁸ Wyżej wymieniony wyrok *Asociația „Forumul Judecătorilor din România” i in.*, pkt 249, 250; wyrok z dnia 21 grudnia 2021 r., *Euro Box Promotion i in.*, [C-357/19](#), [C-379/19](#), [C-547/19](#), [C-811/19](#) i [C-840/19](#) (zob. także komunikat prasowy nr [230/21](#)), pkt 253.

takiej praktyki krajowej nie pozwalałyby na zapewnienie pełnej skuteczności rozpatrywanych przepisów prawa Unii, gdyż uniemożliwiałyby one sądowni powszechnemu, który ma obowiązek zapewnić stosowanie prawa Unii, samodzielną ocenę zgodności tych przepisów ustawowych z tym prawem.

Stosowanie takiego unormowania krajowego lub takiej praktyki krajowej podważałoby również skuteczność współpracy między Trybunałem a sądami krajowymi ustanowionej w ramach mechanizmu odesłania prejudycjalnego, gdyż zniechęcałoby sąd powszechny rozpoznający dany spór do wystąpienia do Trybunału z wnioskiem o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym w celu zastosowania się do orzeczeń trybunału konstytucyjnego rozpatrywanego państwa członkowskiego.

Trybunał podkreślił, że owe ustalenia są tym bardziej istotne w sytuacji, w której wyrok trybunału konstytucyjnego rozpatrywanego państwa członkowskiego zakazuje wykonania wyroku wydanego przez Trybunał w trybie prejudycjalnym, powołując się w szczególności na tożsamość konstytucyjną rozpatrywanego państwa członkowskiego oraz stwierdzając, że Trybunał przekroczył swoje kompetencje. Trybunał zwrócił uwagę, że na podstawie art. 4 ust. 2 TUE istnieje możliwość zwrócenia się do niego o zbadanie, czy dany obowiązek wynikający z prawa Unii nie narusza tożsamości narodowej państwa członkowskiego. Natomiast ani celem, ani skutkiem tego postanowienia nie jest upoważnienie sądu konstytucyjnego państwa członkowskiego, wbrew jego obowiązkowi wynikającym z prawa Unii, do pominięcia unormowania prawa Unii ze względu na to, że unormowanie to narusza tożsamość narodową danego państwa członkowskiego w sposób, w jaki rozumie ją krajowy sąd konstytucyjny. W związku z tym, jeżeli sąd konstytucyjny państwa członkowskiego uzna, że przepis prawa wtórnego Unii, zgodnie z jego wykładnią dokonaną przez Trybunał, narusza obowiązek poszanowania tożsamości narodowej tego państwa członkowskiego, powinien zwrócić się do Trybunału z wnioskiem o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym w celu dokonania oceny ważności tego przepisu w świetle art. 4 ust. 2 TUE, ponieważ jedynie Trybunał jest właściwy do stwierdzenia nieważności aktu Unii.

Trybunał podkreślił również, że ponieważ ma on wyłączną kompetencję do dokonania ostatecznej wykładni prawa Unii, sąd konstytucyjny państwa członkowskiego nie może, na podstawie własnej wykładni przepisów prawa Unii, skutecznie stwierdzić, że Trybunał wydał wyrok z przekroczeniem swoich kompetencji, a tym samym odmówić wykonania wyroku wydanego przez Trybunał w trybie prejudycjalnym.

Ponadto, opierając się na swoim wcześniejszym orzecznictwie⁹, Trybunał wyjaśnił, że art. 2 i art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE stoją na przeszkodzie uregulowaniu krajowemu lub praktyce krajowej pozwalającym na pociągnięcie sędziego krajowego do odpowiedzialności dyscyplinarnej ze względu na niezastosowanie się do orzeczeń krajowego sądu konstytucyjnego, a w szczególności ze względu na odmowę stosowania orzeczenia, na mocy którego sąd ten odmówił wykonania wyroku Trybunału wydanego w trybie prejudycjalnym.

UWAGA: Odesłanie prejudycjalne pozwala sądom państw członkowskich, w ramach rozpatrywanego przez nie sporu, zwrócić się do Trybunału z pytaniem o wykładnię prawa Unii lub o ocenę ważności aktu Unii. Trybunał nie rozpoznaje sporu krajowego. Do sądu krajowego należy rozstrzygnięcie sprawy zgodnie z orzeczeniem Trybunału. Orzeczenie to wiąże w ten sam sposób inne sądy krajowe, które spotkają się z podobnym problemem.

Dokument nieoficjalny, sporządzony na użytek mediów, który nie wiąże Trybunału Sprawiedliwości.

[Pełny tekst](#) wyroku jest publikowany na stronie internetowej CURIA w dniu ogłoszenia.

Osoba odpowiedzialna za kontakty z mediami: Ireneusz Kolowca ☎ (+352) 4303 2793

Nagranie wideo z ogłoszenia wyroku jest dostępne przez „[Europe by Satellite](#)” ☎ (+32) 2 2964106.

⁹ Wyżej wymieniony wyrok *Euro Box Promotion i in.*